

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. Váci-utca 11.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve	8 fr
Félévre	4 "
Negyedévre	2 "

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A régi historia.

Értjük alatta azt az ellenséges viszonyt, mely a világ kezdete óta gazdag és szegény közt fenáll. A szegénység legtermészetesebb ellensége a gazdagságnak, mely iránt olyan vak gyűlöletet táplál, hogy azt sem kérdi miért, annyira fanatikus, hogy különbséget nem ismer, hanem felbőszül és dühöng mint a vad a vörös posztó láttára.

Ez a viszony olyan régi, mint a milyen régi a gazdagság és szegénység és addig fog tartani, míg gazdagok és szegények lesznek.

Egyszer itt, máskor amott tör ki nyílt harcban e gyűlölkedés. A legtöbb forradalmak innen kapták az első lökést. Ez a gyűlölet rendszerint oly államokban fokozódik nyílt forradalommal, a hol a disszoluáció jelei észlelhetők, a hol az államot és a társadalmat alkotó és fentartó elemek kimerültek és már már a terrorizmus hatása alatt állanak.

Jelenleg Angolország fővárosában tört ki nyílt lázadásban a szegénység boszúja. A munkások ezrei gyűltek össze London utcáin, és a munkások hadserege — a csöcselék oriási zajongással támadott meg minden magán birtokot, a melyet a jog és társadalmi rend szent és sérthetetlennek nyilvánított.

Magyarországon is pusztított a csöcselék — ezelőtt három esztendővel. Hazánkban a gyári munkások száma sokkal csekélyebb, semhogy a szocialisztikus forradalom vezéreitől beállhatnának: itt tehát csak a fejtelten csöcselék tombolt és rabolt terv és elv nélkül.

De azért a magyarországi fosztogatosoknak is ugyanazon rugói voltak mint a londoniaknak. Az egész Európában jelenkező gazdasági bajok gyűrűzetei bennünket is érintettek. A modern államélet itt nálunk egy osztályt teremtett, melynek a múltnál egyébe nem volt. Az öröklött munkátlanság által koldusbotra jutott gentry az a része, melyet államhivatalokban elhelyezni nem bírtak, vette át nálunk azt a szerepet, melyet a munka hiány miatt kétségbeesett munkások Angliában játszanak. A különbség a kettő közt csak az, hogy az angol munkás azért lázadt fel, mert nem kapott munkát, a magyar gentry pedig elégedetlen volt, mert nem

kapott színekurát. Mind a kettőnél gyomorkérdés forgott fenn és azért támadtak mindketten a vagyon, a tőke ellen, hogy éhségüket lecsillapíthassák.

Londonban a szocialista munkások vezérelték és izgatták a csöcseléket, a zala- és somogyi fosztogatásokra pedig az elszegényedett gentry bujtogatta a tömeget.

Igaz ugyan, hogy Magyarországon más jelszavak alatt törték be a boltokat, itt antiszemitizmusnak hirdették azt, amit Angliában szocializmusnak neveznek. De miért? Csupán azért, mert itt a tömeg a szocializmus tanai iránt alacsony műveltségi fokánál fogva fogékonyságot nem tanusíthat. Angliában ellenben, a hol a munkások már a törvényhozásban is résztvesznek, hiába lázitanának antiszemita dajkamesséssel; ott a munkások nem szorultak antiszemita ámitásokra, hogy a csöcseléket a jogrend ellenségévé tegyék, hanem nyíltan hirdethetik a szocialista tanokat, melyek jelentőséget még az utczaseprők is ismerik.

Az a kérdés, melyik forradalmi elem veszedelmesebb: az angol munkás-e vagy a munkakerülő gentry? Egyforma mind a kettő! Mert valamint a szocialista munkást nem lehetett forradalmi jellegéből kivetközni az állam, a társadalom és egyesek jótékonyága által, ép úgy lehetetlen a zsiros múlt fölött tétlenül búslakodó gentry vágyait kielégíteni azzal, ha diurnistává vagy kataszteri hivatalnokká teszik.

Ez az elem nálunk csak akkor szűnne meg a jog és társadalmi rend ellensége lenni, ha mindannyit államtitkárrá vagy legalább is táblai bíróvá ki lehetne nevezni.

Addig pedig, míg ez nem történhetik, ez az elem Magyarországon mindig helyettesíteni fogja azokat a forradalmi tényezőket, melyek más, iparilag fejlettebb államokban a munkások köréből rekrutálódnak.

A munkások nem akarják belátni, miért kelljen nekik munka mellett éhezni, holott mások tétlenül az élet örömeit bőven élvezik; a munkakerülő gentry pedig nem akarja felfogni, miért kelljen munkából megélni, holott hajdan anélkül is boldogulhattak.

A szegedi zsidó hitközség kérvénye.

Alantabb közöljük a szegedi zsidó hitközség beadványát a vallás és közoktatásügyi miniszterhez. A beadvány hangja, szelleme és iránya ismét csak azt bizonyítja, hogy a szegedi zsidó hitközség, bár nagyságra nézve harmadik vagy negyedik helyet foglal el a zsidó magyar hitközségek sorában, de a mi a hitközségi élet hivatásának helyes megítélését illeti, bátran elsőrangúnak mondható. A szóban forgó kérvény újabb bizonyítékot nyújt arra, hogy a szegedi hitközség előljárósága teendőit nem szokta sablonszerűleg elvégezni, hanem hogy birtokában van mindazon értelmi és erkölcsi tényezőknél, melyek alapján nemcsak vak eszköz, hanem uttörő akar lenni.

A következőkben közöljük a kérdéses beadványt, mely szórul-szóra így hangzik:

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Nagyméltóságodnak a zsidó anyakönyvek ügyében 1885. évi nov. 13-án 1924. évi eln. szám alatt kibocsátott rendelete a magyar zsidóság minden józanul gondolkodó tagját igaz lelki örömmel tölté el. Egyesek hanyagsága, több helyt tapasztalt visszaélések és sok oldalról emelt panasz anyakönyveinket oly színben tüntették föl, hogy ezen lényeges intézmények elhanyagoltsága és gyakran illetéktelen kezére bízása felekezetiünket a legkedvezőtlenebb állapotban sinlőnek mutatták be. Mind e visszás állapotokat Nagyméltóságodnak hivatkozott rendelete megszüntetni van hivatva, föltéve, hogy a rendelet teljes eréllyel és elnézést s kivételt nem ösmerő szigorral hajtatik végre.

Fájdalom azonban a rendeletnek azon intentiója, hogy az anyakönyvvezetés az arra hivatott illetékes egyének

kezébe kerüljön, azaz a rendes vagy helyettes lelkészek által eszközöltessék, a rendelet egyetlen egy szavának országszerte való teljesen téves felfogása által illuzóriussá válik.

A rendelet t. i. a rabbik és rabbihelyettesekkel egyenlő rangba helyezi „a rabbi functiókat végző vallástanitót“ (10. §.); aki ezen címnek történeti fejlődése szerint nem lehet egyéb, mint a régibb német rendeletek és az osztr. polg. tvkönyv által ugynevezett „Religionsweiser.“ Ennek eredeti héber czime „móreh cedek“ és ezen „móreh cedek“ felekezetiünknek bevett szokása szerint a házassági elváltást kivéve, minden egyéb rabbisági functiót végezni jogosítva van.

Mínt hogy a fennálló s törvényerejű régibb s újabb rendeletek a vallástanitót a házasságok kérésével is megbízzák, mínt hogy továbbá a Nagyméltóságod rendeletében idézett 1840. XXIX. t.-cz. a zsidók anyakönyveinek vezetését egyenesen azoknak papjaira bizza, mi felekezeti szempontból abba, hogy az anyakönyveket a rabbi vagy a „móreh cedek“, azaz rabbihelyettes vagy vallástanitó vezesse, hogy az esketéseket és egyéb functiókat ő végezze, teljesen belenyugszunk.

Megütközéssel tapasztaljuk azonban, hogy a rendeletnek végrehajtására felhívott közigazgatási hatóságok a rendeletnek azon kifejezését, vallástanitó, úgy értelmezik, hogy akármely hitoktató és akármely népiskolai tanító — miután nálunk a népiskolában a néptanítók végzik a hitelemzést is, — érthető a vallástanitó elnevezése alatt, úgy hogy némely közigazgatási bizottság úgy értelmezte a rendeletet, hogy az anyakönyvek vezetése és ami ebből önkényt következik, a lelkészi functiók végzése, pl. az esketések eszközölése akármely zsidó néptanítóra bízható.

Ily értelmezése a vallástanitó szónak sem hazánk társországaiiban, hol ugyanazon módon van a Religionsweiserről szó, mint a rendeletben, sem magában ha-

T Á R C Z A.

Az elhagyott.

— Elbeszélés. —

Irta **Dr. Lehman.**

VI.

Fridrika visszatért a fogadóba, hol utitársait hagyta; együtt találta mély beszélgetésben Laditz urat és Skopp asszonyt. Mindkettő reményteljesen nézett reá. Fridrika nem volt képes egy szót is kiejteni. Egy székre dőlt és sirt.

„Ugy-e visszariasztotta az a képmutató pap?“ kérde Laditz ur.

„Én nem beszéltem színeskedő pappal,“ válaszolá Fridrika, „hanem olyan emberre találtam, a ki a vallás parancsolatait higgadtan és határozottan megmagyarázta s a mellett sorsom iránt legőszintébb részvétet tanusított.“

Laditz ajkaiba harapott s kérde tovább:

„És mire határozta el magát?“

„Majd egy protestans paphoz megyek. De nem itt!“

„Tehát elutazuuk F . . .-be.“

Fridrika, midőn a kitűzött helységbe érkeztek, elment az ottani protestans lelkészhez, ki őt barátságosan fogadta; neki is elmondá szomorú történetét s kitérésének okait. A

lelkész eleinte nehézségeket gördített elé s délutánra rendelte oda. Azalatt Laditz meglátogatta őt. Midőn Fridrika délután ismét eljött azon reményét fejezte ki, hogy a kereszténység igaz tana nemsokára gyökeret fog verni szívében. Az előzetes oktatásról is felmentette, tekintettel arra, hogy ily felvilágosodott ember mint Laditz, utólagosan pótolni fogja. A kikeresztelkedés már a következő napra volt határozva.

Fridrika, ki egész utazása alatt Skopp asszonnyal egy szobában lakott ez éjjel külön akart maradni, hogy előkészítse magát a következő végzeteljes lépésre; ezért külön szobát adatott magának a hová podgyászát is elhelyezé. Miután szívből imádkozott, lefeküdt de soká nem találta a kívánt nyugalmat.

Mindannyiszor elhalt szüleinek alakjai tűntek fel előtte és szemrehányó tekintetet vetettek reá. Végre szemei lecsukódtak és elaludt. Álmában szülővárosában volt, a midőn Zebulonhoz e szavakat mondá: „Örökre a tied!“ felébredt; ekkor kinondhatlan fájdalmat érzett. A szövetség, mit szülei akarata ellen oly nagy áldozatokkal kötött, még nem volt feloldva, és mégis mással akart szövetkezni. Nyugtalanlansága kikergeté ágyából; felkelt s az órára nézett; még csak éjfél volt. Ismét lefeküdt és nyugtalan mély álomba merült. Borzasztó álmot ragadta meg. Érezte, mintha két tüzes lóhoz lenne kötve az egyik felől a rabbi keletre haj-

zánkban soha nem jutott senkinek eszébe, daczára annak hogy a Nagyméltóságod által (1878. 17619. sz. alatt) megújított 1863-iki 15940. sz. udvari kancelláriai rendelvénymár huszonkét éve érvényben van és ebben is (12 p.) az van mondva, hogy az esketést a rabbi „vagy vallástanító (valásoktató)“ végzi. Az udvari cancellaria e szó szerint idézett két szót „vallástanító (vallásoktató)“ mint a rendelvénym többi részét szószerint az osztr. polgári törvénykönyv 127. §-ából vette át, melyben „Religionslehrer (Religionsweiser)“ szó áll. Ezen Religionsweiser szó József császár Judenverordnung-jában (1789 május 7. 4. §.) fordul elő, melyben következő mondatik: „Dem Kreisrabbiner bey seiner Gemeinde, wie dem Religionsweiser bey der seinigen, liegt ob die Geburts-, Trauungs- und Sterberegister zu führen.“ Tekintve azon körülményt, hogy a német weisen szót a zsidónémet jargon szereti használni, lehet állítani, hogy a héber „móreh cedek“ kifejezésnek Religionsweiser-re való fordítása a József császár rendeletében úgy jött létre, hogy valamely zsidó szakértő megkérdeztetett a héber címnek helyes fordítására nézve. Miután azonban sehol ezen Religionsweiser szó a németek által nem használtatik, helyébe az osztrák polgári törvénykönyv Religionslehrer, tesz. Nehogy azonban közönséges hitoktatót értsenek alatta hozzáteszi zárjelben magyarázatul Religionsweiser.

Mindebből kitetszik, hogy a vallástanító nem hitoktatót, hanem rabbihelyettes, héber czimén „móreh cedek“-et jelent s alatta nem érthető néptanító vagy egyéb hitoktató.

A rendeletnek úgy szellemével, mint szavaival mérőben ellenkező s közönséges néptanító vagy hitoktatóra vonatkozó magyarázása reánk nézve a legnagyobb mértékben sérelmes. A lelkészi funkciókra való képesítés a felekezetnek legbensőbb ügyéhez tartozik és noha a történeti fejlődés úgy hozta magával, hogy rabbijaink képzettségére

nézve a világi tudományokban és az általános műveltségben hazánk társországaiiban és egyebütt is a kormányok bizonyos minimalis követeléseket állapítottak meg, annyira sehol sem mentek, hogy a lelkészeknek theologiai képzettségét tekintetbe sem véve, a lelkészi funkciókkal bárkit is megbiztak volna, ki arra a felekezetnek saját törvényei szerint hivatottsággal nem birt.

Nagyméltóságodnak erélyes tevékenysége az országos rabbiképzőnek oly soká vajudott megalapításában ép úgy mint anyakönyvi rendeletének szövege és iránya egyaránt meggyőznek bennünket a felől, hogy némely közigazgatási hatóságoknak jelzettük téves felfogását szándéklataival megegyezőnek tartani nem fogja, mert a vallástanító értelmének odamagyarázása, hogy alatta akár közép, akár népiskolai hitoktatással megbizott, de a rabbi qualificatiójával nem bíró és azért általunk lelkészek el nem ösmerhető tanítók is érthetők, felekezetünkre nézve a legkárosabb következményekkel járna.

Ezen felfogás t. i. felekezeti érdekeinket mélyen sérti, mert természetes folyamánya az lenne, hogy nekünk rabbira, azaz lelkészre egyáltalán szükségünk nincsen. Ezen felfogásnak érvényre jutása mellett a zsidó egyházi élet leghivatottabb művelőit volna kénytelen országszerte nélkülözni, a bpesti országos rabbiképző intézet egyszerre elvesztené hallgatóit és fölöslegessé válnék, mi pedig a józanabb elemek által kivánt művelt és hazafias, s tudományosan képzett lelkészek alkalmazására irányuló törekvéseinkben azon jótékony kényszert nélkülözniök, hogy a községek anyakönyvvezető alkalmazására köteleztetvén, ilyenül teljesen kvalifikált egyént iparkodnának megnyerni.

Bátorkodunk azért Nagyméltóságodat azon kéressel terhelni, méltóztassék a hivatkozott rendelet végrehajtására vonatkozólag a közigazgatási összes hatóságokat fölvilágosítani és utasítani, hogy a vallástanító alatt nem néptanító, középiskolai tanító vagy hitnemző, hanem mint

tá a lovat, míg a lelkész a másik oldalon nyugotra — csaknem széthasították, erre a félelem s fájdalomtól felébredt. Oh! mily borzasztó ébredés volt ez. E tünemény életének talán jövőbéli képét mutatta?

Elrejté fejét a párnák közé és harmadszor is elaludt. Az álomkép ekkor őt szülei házához vezette, jó reggelt akart nekik kívánni, de midőn belépett atya már elébe kiáltott: „Takarodj, átkozott hitehagyott“ gyalázattal tetőződ szüleid tiszta nevét! Oh bár soha se lett volna gyermekem!“

Ekkor atya lábaihoz borult, átkulesolá azokat s mondá: „Atyám én leányod akarok maradni nem tagadom meg hitemet, nehogy átok nehezédjék reám, hogy mellétek temessenek engem is!“

Az atya erre átölelte, megcsókolta s így szólt:

„Leányom az égben majd viszontlátlak!“

Az anya is forró könyvek között megcsókolá.

Fridrika ismét felébredt, de már nem szomorkodott, nem rettegett, hanem égi öröm sugárzott arczáról. Felkelt, gyertyát gyújtott és magára ölté utazó-ruháit; a vonathoz még ép jókor ért. Laditz és Skopp asszony számára egy levélkét hagyott hátra s elutazott. Néhány óra múlva a Rajna melletti város rabbijánál látjuk.

„Uram,“ mondá, „eddig jó tanácsosal szolgált kérem ezután se hagyjon el!“

Ezután elmondá, hogy mi történt.

A rabbi azt javasolta neki, hogy egy tisztességes zsidó családnál vonuljon meg, s telepedjék meg e városban, hogy biztosítva legyen Laditz ur s Skopp asszony minden támadásaitól. Ő követé tanácsát.

A rabbi egyik ismerőséhez irt P . . . be és kérte, hogy tudakozódjék Laditz ur és Skopp asszony jelleméről

Nyolcz nap múlva válasz érkezett, hogy Skopp asszony hazatérte után Laditz ellen pert indított. Laditz ur vonakodott azon összeget megtéríteni a melyet ígért neki, miután a gazdag özvegy doktorné kezét nem nyerve el.

A rabbi azonnal elküldé a levelet a szegény rászedetthez, kit tervszerűen főnkre akartak tenni.

Miután Fridrika a levelet elolvasta, földre borult és forró könnyek között adott hálát Istennek, hogy megmentette. Azután bankárjához irt, kinél tőkije elhelyezve volt és Skopp asszony számára kiutalványozá az utiköltségeket és egyébként is közbenjárni kérte, hogy a pert beszüntessék. Csakhamar feleletet kapott, miszerint Skopp asszony az utiköltségek megtérítésével kielégítve lett és lemondott minden további igényeiről.

VII.

Az ujév előtti héten a többször említett Rajna város rabbi szobájába egy férfi lépett, ki a nyomor és keserűségtől idő előtt megöregedett.

maga a rendelet 10-edik pontja mondja, a rabbi functiók végzésére különben is jogosított s képesített rabbihelyettes, (héber néven „móreh cedek“) értendő.

Fogadja Nagyméltóságod újból mélyen érzett hálánknak kifejezését, amelylyel maradunk

Nagyméltóságodnak, kegyelmes Urunknak
alázatos azolgái

A zsidó hitközség képvisellete.

A takarékpénztárok vérszopói.

Pozsonyban bünyefenyítő pert indítottak az ottani takarékpénztár ellen — uzsoráskodás miatt. E tényhez hozzá tesszük, hogy a per alatt álló pénzügyintézet élén — mint a hogy olyan derék antiszemita kraxellhuber városban másképp nem is képzelhető — egy zsidó sem állt. A kiket uzsoráskodás miatt perbe fogtak, mind hétmázsás antiszemiták, kik, isten tudja, hányszor menydörögtök a zsidó — uzsora ellen.

Mi már többször figyelmeztettünk azokra a visszaélésekre, miket bizonyos vidéki takarékpénztárok elkövetnek, sőt kimutattuk azt is, hogy ugyanazok a vidéki pénzügyintézetek, melyek hivatva volnának az uzsorát megszüntetni, lehetetlenné tenni, hogy éppen ezek a pénzügyintézetek a hitelt igénylő feleket súlyosabban megsarczolják, mint bármelyik magán-uzsorás.

Hazánkban a hitel igen nagy szerepet játszik a gazdasági élet terén. S mikor éppen e téren

pangást, hanyatlást kell tapasztalnunk, annak csupán az az oka, hogy hitelviszonyaink rendezve nincsenek.

A hitel olyan szükséglet, mely alól senki sem vonhatja ki magát. Államok és fejedelmek épp úgy szorúlnak hitelre, mint a mezőgazda, az iparos és kereskedő. A hitel az államban és társadalomban egyaránt egyik legfontosabb szerepet játszik.

De mindezek daczára nincs gondoskodva olesó hitelről. Nálunk tisztességes kölcsönhöz jutni már alig lehet. A kinek legtöbb szüksége van hitelre, legnehezebben jut hozzá és legdrágábban fizeti.

Ámde a módosabb vidéki embernek is ugyan- csak fő a feje, ha néha egy pár forintra szorul. Szaladhat jótállók után és mikor ezeket nagy nehezen összeszedte, újból kezdheti a lótás-futást, míg az igazgató és a cenzor urak kellőleg megpuhulnak.

És e sok fáradságnak, az idő mulasztásnak, megalázásnak végül az az eredménye, hogy uzsorakamatot kell fizetni. Mert habár az uzsoráskodás nincs is megengedve, a pénzügyintézetek azért tudják a módját a „höchste“ fruktifikáczióknak. Irásdíj, kezelési költségek sat. ezimen huzzák meg a kölcsönkérőt s ha ehhez hozzá számítjuk a felvételnél, a törlesztéseknél felhasznált fuvarokat, idővesztéseget, élelmezési költséget, akkor azt találjuk, hogy bezzeg drága hitel az a bizonyos pénztári hitel és hogy nem

„Rabbi ur,“ kezdé oly hangon, mirről azonnal a művelt emberre lehetett következtetni, kérem ha segítségemre lenne. Nincsenek hivonyítványaim vagy egyéb irataim, és szerencsétlenségem története oly meseszerű és regényes, hogy attól kell tartanom, miszerint senki sem hiszi el.“

„Üljön le uram,“ mondá nyájasan a rabbi, „és beszélje el,“

Mindketten leültek és az idegen így kezdé:

„Nevem Zebulon és P . . .ből való vagyok, hol mint orvos működtem.“

A rabbi meglepetten ugrott föl helyéről.

„Ön dr. Zebulon P . . .ből?“ kérdé izgatottan.

Az idegen is felállt.

„Hallott ön felőlem?“ kérdé csodálkozva.

„Igen,“ viszonzá a rabbi, „én egy Zebulon orvos történetét ismerem, ki 15 évvel ezelőtt hirtelen eltűnt!“

„De nem P . . .ben, hanem Bécsben,“ egészíté ki az idegen, „a hova fiatal feleségemmel egy kékutat tettem.“

„És ön lenne az? uram, Zebulon orvos, kit éveken át hiába kerestek és nem akadtak nyomára. És most ön ide belép és azt állítja, hogy ön az, kit a hatóság eddig hiába kutatott, Nem veheti rossz néven, hogy pusztá szavainak hitelt nem adhatok,“

„Engedje meg, hogy megmagyarázzam rögtöni eltű-

nésemet és ennek történetét egész részleteiben előadhassam.“

„Mondja el!“

„Midőn ifju éveimben Bécsben tanultam, vig életet folytattam. Fiatal, vagyonos és független lévén — szüleim elhaltak és nagy örökség jutott reám — hiányzott a vállalási meggyőződés, ledér társaságba keveredtem. Megismerkedtem egy színésznővel, ki miattam a többi udvarlót elutasítá: de én évek multán meguntam a viszonyt és visszahúzódtam tőle; ezt el nem viselhettem, könyörgött, rimázkodott szerelmemért; de én hideg maradtam irányában, Ekkor boszut, forralt, irtózatot boszut, én csak kigunyoltam. Adel eltávozott Bécsből, hogy egy vidéki színháznál szerződtesse magát. Én is, miután tanulmányaimat befejeztem és a szigorlatokat letettem, szülővárosomba tértem, hol csakhamar kiterjedt tevékenységnek örvendtem és nemsokára meg is nősültem. Lakodalmam utáni évben nőmmel együtt Bécsbe utaztunk, hol a császár tiszteletére fényes ünnepeket rendeztek. Midőn egy este nőmmel a szépen kivilágított utcákon séfáltam, hirtelen egy nő szólított meg. Mennyire megijedtem midőn Adelt felismertem! Alig felelhettem neki és nőmmel haza siettem. Iszonyu éjjel tölték. Egyre hangzott a megvetett nő beszúja fülemben. Vad álmok kínoztak; úgy éreztem, mintha egy kigyó átfogott volna, hogy megöljön.“

8, hanem 18 és gyakran ennél is több kamatot kell fizetni.

Ez pedig éppen olyan uzsora, mintha egyeseknek, magánosoknak fizetnék. A kettő közt különbség nincs; sőt gyakran sokkal előnyösebb az uzsorához fordulni, mert az utóbbinál legalább a hercezhurczától meg lesz kimélve az ember.

Ez az oka, hogy a birtokos osztály inkább az uzsorához fordul. Igaz, hogy az uzsorás nem ad 8 százalékra, de miután írásdíjt, kezelési költséget és más efélét fel nem számít, majdnem egyre megy akár takarékpénztári akár uzsorás kölcsönt vesz fel a megszorult ember.

Aztán gyorsan jutni a pénzhez, az szintén valami, a mit a takarékpénztárok nehézkes hivatali működésnél fogva soha elérni nem fognak.

Eszünk ágában sincs az uzsorások üzelmeit szépiteni. Meg kell büntetni az uzsorát bárhol és bármely alakban lépjen fel az; de lehetetlen szó nélkül hagynunk az olyan esetet, mint a milyen a pozsonyi, a mely azt bizonyítja, hogy az uzsora nemcsak, hogy nem zsidó üzelem, de még egyesek hüne sem, mert egy egész intézet is foglalkozott a vérszopás e nemével.

Az uzsora, melyet a törvény bűnnek bélyegzett a magán üzerek sötét rejték helyéből mindinkább kivesz, hogy nyilvános palotaszzerű épületekben üsse fel tenyáját. A szegény ember pedig tönkre megy akár

takarékpénztári igazgatók, akár magánuzsorások nyuzák le bőrét.

A pozsonyi kraxelhuberek, kik annyi éveken keresztül vádolták a „zsidó uzsorásokat“, most megtanulhatnak, hogy az uzsora nincs felekezethez kötve, sőt hogy sokan azok közül, kik olyan mély megbotránkozással beszéltek az uzsoráról, maguk is üzik titokban

Dr. G.

Fontos kérdés.

Szigetvár február 8.

Tekintetes szerkesztő ur! Mult héten községünkben egy Németh Ferencz nevű köztisztviselőben álló polgár halt meg, ki néhány esztendő előtt Bécsben a keresztényhitből zsidó hitre tért át és zsidó leányt vett nőül. Elhalálozása alkalmával felmerült tehát a kérdés, vajjon hol temettessék el a halott, a zsidó vagy a keresztény temetőben-e? mert tudvalevő dolog, hogy hazai törvényeink értelmében az ilyen áttérés semmisnek tekintendő. Dr. Klein Gyula helyb. főrabbi nem akarván collizioba jönni hazai törvényeinkkel, de még azért is, mivel a megholt nem csak hogy életében a zsidó vallás szabványainak és szertartásainak egyikét sem követte, de még több ízben bíróság előtt is katolikus vallásának vallotta magát, nehogy surlódás támadjon a békésen egymás mellett élő felekezetek közt, nyomban kérdést intézett a helyb. kath. plébánoshoz, vajjon igényt tart-e egyháza a hullára és vajjon részesitené őt azt szertartásos eltakarításban? A plébános — Márton

Zebulon kimerülten hallgatott, Még tizenöt év után is megrendíté a visszaemlékezés.

VIII.

„Másnap“, folytatá Zebulon elbeszélését, „órámát akartam megigazíttatni. Midőn szalodámból néhány utcánnyira eltávoztam, egy idegen ember szólított meg:

„Ön dr. Zebulon?“ kérdé mohón.

„Szolgálatjára, uram! feleltem.

„Ó jöjjön csak gyorsan egy nehéz beteghez. Kérem jöjjön velem, nem találok hamarjában más orvost.“

„Én minden gyanu nélkül követém, egy esinos házba vezetett egy elegans szobába. A pamlagon — Adel ült. Megijedtem, kíséremet kerestem — de ez már eltűnt.

„Hol van a beteg?“

„Itt,“ mondá Adel, „én vagyok a beteg. Zebulon még ismersz talán?“

„Igen kisasszony; miután látom, hogy teljesen egészséges, engedje meg, hogy ismét távozzak.“

„Zebulon, ki látta már azt, hogy egy régi jó barától ily gyorsan távoznak, mikor évek óta nem látta? Maradj és ülj mellém; igen sok mondani valóm van.“

Legnagyobb esodálkozásomra értesültem, hogy Adel ez idő alatt igen gazdag lett, Egy bátyja lakott Californiában, midőn az aranytelepeket felfedezték. Rengeteg vagyont gyűjtött és kincsekkel, de megrongált egészséggel

Európába jött. Nemsokára meghalt és Adél egyedüli huga lett örököse.

Adel kérve kért, hogy maradjak nála és osszam meg vele kincseit hogy a külföldön együtt élvezzük az élet gyönyöreit. Rendelkezésemre bocsátá egész vagyonát. De én nem hallgattam csábításaira, Nem akartam fiatal nőmet, kényelmes és tisztas állásomat elhagyni; nem akartam ismét a bűn és gonoszság útjára térni; nőm szüleinek tiszteletét akartam megnyerni.

Midőn Adel látta, hogy minden kérelem és könyörgés hiu erőlködés, dühödve ugrott fel a pamlagról.

„Érezd hát boszumat, áruló!“ mondá és meghuzta a csengetyűt.

Erre két férfi rohant be és lenyügöztek; erőszakkal valami folyadékot öntöttek belém és elszédítettek. Midőn felébredtem, kényszerzubbony volt rajtam egy vasuti kocsiiban. Azon két férfi ki megkötözött, velem szemközt ült. Csak azután értesültem, hogy egy utilevéllal voltak ellátva, melylyel egy örültet London egyik nevezetes tébolydába kísérnek.

Nem akarom önnek az ut borzadalmait leírni. Kinzóim részéről szerencsésen végződött. Londonba érkeztünk és engem egy magán-tébolydába zártak, melynek tulajdonosa már várakozott reánk. Az a vérengző nő nagy öszszeggel fizette meg a két férfi szolgálatát.

(Folytatása következik.)

Mihály, e derék pap neve — kijelentette, hogy ha személyes akaratától függne, ő bizonyára eltemetné a holtat de az eset fontos volta miatt táviratilag kérdést fog intézni ez iránt egyházmegyei hatóságánál. A püspöki ordinárius azonban határozottan megtagadta a szertartásos kath. temetést, minek következtében Márton Mihály kijelentette, hogy a hulla akadálytalanul a zsidó sírkertben eltemethető. Dr. Klein tapintatos eljárásának köszönhető tehát e kérdés megoldása, a mi fontos praecedensnek tekinthető az országban netán előforduló hasonló esetekre nézve. De egyszersmind el van érve az is, hogy ezen kényes ügy oly elintézését nyert, melyben senki nem ütközhetett, minek fényes tanubizonyosságát maga a temetés szolgáltatta, melyen több százra menő keresztény közönség is részt vett.

A halotti beszédet Dr. Klein rabbi tartotta. A kitünő szónok szavai nagy hatást keltettek: „Csak egy istene, csak egy közös atyja van az összes emberiségnek!” mondá, szeretetében egyaránt részesülnek az emberek, bárhol imádkozzának, bármely házbán boruljanak le előtte. A beszéd elhangzása után a parasztasszonyok oda tódultak a szónokhoz és elhalmozták kezeit csókjaikkal. „Aranyba kellene foglalni a rabbinus száját!” „bár csak soha meg nem halna egy ilyen pap, a ki azt prédikálja, hogy mind az embereknek csak egy istene van, aki a bűnös lélekre nem haragszik, hanem annak megbocsát!” — Ezen és hasonló felkiáltásokat lehetett lépten-nyomon hallani. — Eme temetés tehát újra bebizonyította, hogy a népkedély egy aranybánya: némelyek a salakot, mások az aranyat hozzák onnét napfényre.

Egy hitközség ujjaalakulása.

Jászberény február 9-én

A helybeli zsidóság tudvalevőleg már hosszabb idő óta két pártra volt szakadva. Még 13 év előtt, támadt hitközség kebelében az a viszály, mely a tagokat ketté választá, s mindeddig külön-külön hitközséget képeztek. Később az egymás iránt táplált ellenszenv lassankint csökkenni kezdett, míg végre annak nyoma végkép eltűnt s a legnagyobb béke uralkodni kezdett, de bizonyos okok miatt a két hitközség még mindig fennmaradt, ilyen körülmények között természetes, hogy a helybeli zsidóság csekély számánál fogva a hitközség sem anyagilag sem szellemileg nem haladhatott. A gyermekek izr. iskola nélkül neveltettek fel, mivel a fennállott izr. elemi tanoda, a község ketté szakadása folytán, feloszlott.

Hitközségünk derék áldozatra kész tagjai az említett bajon segíteni óhajtván 1879-ik évben közös erővel egy a még fennállott két hitközségtől egészen független izr. elemi iskolát alapítottak s később saját pénzükből egy csinos nagy házat is építettek, melyben három kitünő tanerő működése mellett évenként 120—130 tanuló részesül alapos oktatásban.

Hogy mily áldozatba került ennek a két hitközségtől teljesen független iskolának az alapítása, tekintve hitközsé-

szük anyagi viszonyait s a zsidóság két részre volt csoportosulását, könnyen képzelhető.

Ilyen áldozatra csak igazi hazafiságtól áthatott hit-sorsosaim képesek. A jászberényi izr. hitközség tagjai nem sajnáltak se fáradságot, se költséget, hogy a nemzeti kulturának templomot alapítsanak és ugyszólván szájuktól vonták meg a falatot, hogy a gyermeknevelés szent oltárára letehessék. . . .

De mindezek mellett a két hitközség még mindig fennmaradt, a helybeli zsidóság még mindig két partot képezett, mi daczára a két hitközségi tagok egymás iránti jó viszonyainak, mégis gyakori kellemetlenségeknek volt a szülőanyja.

Végre azonban ledőltek a kettészakadás falai is. Hitközségünk egyik lelkes tagja, kinek felekezeti ügyeink iránt mélyen érző kebele nem ismert hőbb vágyat hitrokonainak kibékítésénél, hogy közös erővel teljesíthessék hazánk és felekezetünk iránti feladatainkat, kezébe vette a kiegyezés művét, hogy sikeresen befejezhesse. E férfiú Buck Zsigmond ügyvéd ur, a volt hitközségek egyikének elnöke. Ő az, ki férfias kitartással és rendíthetetlen buzgalommal vezette hitrokonait a kiegyezés célja felé és ez uton találkozott a másik hitközség elnökével Haasz Sámuel urral, kik azután kölcsönös erővel küzdötték le az eléjük tornyosuló akadályokat. Az eredmény nem maradt el. A cél elérték, mert isten segedelmével a Buck Zsigmond és Haasz Sámuel urak munkálkodása megtermégyümölcsét: **a helybeli zsidóság egygyé vált.**

E két hitközségi tagon kívül, kik vezérszerepet vittek a kiegyezési munkálatoknál, fogadják hitrokonaink nevében elismerésünk kifejezését s a megalakult bizottság következő tagjai is, kiknek készséges és békülékeny hozzájárulása nélkül ezen épp oly hazafias mint üdvös egyesülés végbe nem mehetett volna.

Az új bizottság tagjai: Brünauer Zsigmond, Deutsch Fülöp, a népbank igazgató, Ehrlich Miksa, Hay József, Leitner Kálmán, Lippe Vilmos kir. törvényszéki jegyző, Lippe S. Arnold, takarékpénztári könyvelő Lusztig Ignác, Mátrai László, Moller Em. Moskovich Jónás, Neuberger Adolf, Schlesinger M. Söli J. s Schvarecz Herman urak fogadják a hitközség többi tagjainak szívéből eredő hálás köszönetét.

Büchler Márton.

okl. rabbi.

H I R E K.

— **A lebergi kereskedők** múlt héten gyűlést tartottak, a melyben elhatározták, hogy Németországgal üzleti összeköttetéseiket beszüntetik, a mi pedig Ausztria-Magyarországot illeti, jövőre nem Bécs-et, hanem Budapestet óhajtják kereskedelmi várossnak s itt akarnak új üzleti összeköttetéseket szerezni maguknak. Mielőtt a lebergi kereskedők eme nagy fontosságú határozatának horderejéről, valamint azon indokokról szólnánk, melyek e határozat alapjául szolgáltak, mindenek

előtt konstatálnunk kell, hogy a lemergi kereskedők, kik ezen nyilatkozatot tették, nagyobb része — zsidó felekezetü. Rendes viszonyok közt ezt külön nem emeltük volna ki, de a zsidóság mai helyzetében kénytelenek vagyunk e kereskedők zsidó voltát hangsúlyozni. Az antiszemita vadjaival szemben jól esik nekünk a galicziai zsidók eme hazafias lépésére hivatkozni, mert ennél fényesebben, ennél bátrabban alig lehet a haza iránti ragaszkodó szeretet kifejezni, mint a galicziai zsidókereskedők tették. Bismarck herczeg tudvalevőleg egész az embertelenségig üzi a lengyelek elnyomását. P o z e n b ől erőszakkal szorítja ki őket és a kiket tovább is megtűri a német tartományban, azokat faji jellegeiktől, anyanyelvüktől, szóval mindentől, a mi hazafi előtt szent, mesterségesen megfosztani akarja. Célja a lengyel nemzet megsemmisítése, a föld színéről való eltörlése. Az osztrák németek pedig ujjongnak a burkus szellem ezen vandalizmusa fölött és üdvözlő feliratokat intéznek a német birodalom hatalmas kancellárjához, a miért „olyan energikusan védi a german érdekeket.“ Hogy ez az eljárás a lengyeleket a legnagyobb elkeseredettséggel tölté el a birodalmi és birodalmon kívüli németek ellen, az olyan természetes, mint a milyen természetes az, hogy minden csepp vérünk fellázad, mikor szeretetünk tárgyát megsérteni látjuk. A galicziai lengyelek tehát úgy segítették magukon, a hogy tudtak. Meg akarták torolni azt a hallatlan brutalitást, melyet véreik ellen elkövetnek és elhatározták, hogy Németországgal mindennemű kereskedelmi összeköttetést megszüntetnek. Ezentul barátjaikat fogják felkeresni — Budapesten. A magyar mindig testvérének tekintette a lengyelt és a lemergi kereskedők ezt valóban szépen igyekeznek maghálalni. Szakitani a némettel és közeledni a magyarhoz ez most a lengyel jelszó. Örvendünk, hogy ez így van, de örömrünk fokozódik annak tudatában, hogy e szövetséghez zsidó lengyelek tették meg az első lépést. Hogy a magyar kereskedők, — kiknek nagyobb része szintén zsidó felekezetü a legszivélyesebb előzékenységgel fogják oda nyújtani a baráti jobbot, azt mindenki kétségtelennek tartja, a ki a zsidó magyarok hazafiságát és emberségét ismeri.

— **Figyelmeztetem az igen tisztel képviselő urat.** ..

Ez a rendes modása a képviselőház elnökének, mikor a szónokok olyant találnak mondani, a mi az illetet, a tisztességet sértik. S miután az antiszemita urak legtöbbször lépik át parlamenti tisztesség korlátait és oly hangba esnek, mely sehogy sem illik abba a terembe, a hol a nemzet érdekei fölött tanácskoznak, hát őket éri legtöbbször az elnöki figyelmeztetés. De miután az elnök ur nagyon elnéző, az antiszemita sem részesülnek annyi elnöki megdorgálásban, mint a hányszor megérdemelnék. A bösz Zimándy és a hóbortos Komlóssy bátran elnevezhetik a zsidókat csalóknak, borhamisítóknak, katonaszökevényeknek, hazaárulóknak, ez mind nem ok arra, hogy a méltóságos elnök ur közbeszólását provokálja. Péchy Tamás ur nyugodtan hallgatja végig a káromkodásokat és csodálkozva bolint a fejével, de a csengettyűt

meg nem mozgatná semiért sem, nehogy a nekivadult szónokot zavarja. Csak mikor a szónok alaposan kitombolta magát és az antiszemita szellem mint az elalvó mécs, pislogása néhány gyöngé czéltzásban adja ki utolsó lehelletét, akkor az elnöki türelem fonala végre kettészakad és kezdi „figyelmeztetni a tisztelt képviselő urat, hogy egy felekezetet sértett meg, melynek az országban 625,000 tagja van. . .“ Ezt az erélyes figyelmeztetést az antiszemita szónokok persze nagyon respektálják, és a mig ismét fel nem szólalnak, nem is szokták bántani azt a „felekezetet, melynek az országban 625,000 tagja van.“ Ime, ez az oka, hogy az antiszemita is a zsidók is kitűnő elnöknek tartják Péchy Tamás urat.

— **Aurora egyletet** akarnak alapítani a fővárosban melynek, miként egyszer más említettük, az legyen a célja hogy bizonyos antiszemita egyének, kik hasznos munkát végezni képtelenek, holmi Zöld Marczy és Tatár Péter-féle ponyvára való irodalommal tengethessék fölös ekzsiztenciájukat. Nem tudjuk, vajjon megalakul-e, de annyi bizonyos, hogy e hó 17-ére tüzték ki az alakuló közgyűlést, melyen zsidó felekezetü irón kívül mindenki résztvehet, a ki tollat forgatott, vagy tollat forgatni fog e széles hazában. Eddig csak azokat az írókat ismerjük, kik, mint V a d n a y Károly és mások tiltahoztak az ellen, hogy nevüket ez egylet tagjai közt említsék. Nem hisszük, hogy olyan igazi író is akadjon, a ki ez egyletitagságot ne szégyenlené és épp ezért nem hisszük, hogy létesüljön, bármennyi zajt csap is a helybeli antiszemita főközlönye. Kinek spiritusa van, az eféle egyletre nem szorult, hogy tehetségeit érvényesítse, kinek pedig sütni valója nincsen, az tudvalevőleg hiába alapít egyletet, — költő vagy író számba azért még sem jó.

— **Stajerország első zsinagógája** építése körül most folynak az előmunkálatok. Az osztrák pénzügyminiszter a gráczy izr. hitközségnek megadta az engedélyt arra, hogy sorsjáték rendezése után szerezze meg a zsinagóga építési költségeit, s így kilátás van reá, hogy Stajerországban legközelebb rendezett zsidó hitközség lesz, a mi annál örvendetesebb, mert jele ama haladásnak, mely utat tört magának oly országokba is, a hol fanatizmus és türelmetlenség honolt. Most még csak Tirol az egyedüli tartomány e monarchiában, a hol zsidó hitközség nincsen.

Az új angol kormány, mely szabadelvű és radikális férfiakból alakult, két oly tagot foglal magában, kik zsidó származásuak. Lord Roseberry zsidó származásu és Rotschild N. báró veje, a másik miniszter pedig Sir Herschel szintén zsidó szülők gyermeke. A miniszter egyik nővére még most is zsidó és „Gietel“ nevet visel. Sir Herschel Angolország jogászainak egyik legkitűnőbbike. Nagyatyja Németországból vándorolt Angliába a hol a család már régi idők óta nagy tekintélynek örvendett.

H I R D E T É S E K.

Az

EQUITABLE

életbiztosító-társaság New-Yorkban

alapított 1850-ben.

Biztosítási tőke 1884. decz. 31-én 788,993.384 o. é. frt.
 a társaság vagyona „ „ „ 148,312.910 o. é. frt.
 nyeresemény tartalék „ „ „ 26,733,223 o. é. frt.,
 az 1884-ben kötött új biztosítások
 összege 316,436.495 o. é. frt.
 az egész nyeresemény a biztosítottak közt osztatik szét.

Minden kötvény három év múlva megtámaszthatatlanná válik.

Magyarországra vezérképviselőség

Budapest, VI., Andrassy-ut 12. sz.

GUMMI és HALHÓLYAG.

Legfinomabb és legbiztosabb hólyag-készülék minden betegség ellen, csak valódi párisi garantiroztatik, tuczatja 1, 2, 3, 4 és 5 frt. — Legfinomabb párisi tuczatja 2, 3 és 4 frt. — Legfinomabb mellboríték, darabja 2 frt. Kitűnő minőségű: darabja 1 frt, 1.50 kr., 2 frt és 3 frt. — Külső előjegy mellett, használati utasítással

Jul. Reif, specialista, WIEN
 IV., Margarethenstrasse 7.

Az

„EGYENLŐSÉG“

kiadó hivatala IV., váczi utca 11. sz.
 a hová mindennemű küldemény
 czimzendő.

A magyar országos központi takarékpénztár
XIV. rendes közgyűlését
 1886. évi február hó 21-én délelőtti 11 óra-
 kor az intézet helyiségében (IV., bécsi-utca 4 sz.
 I. em.) tartja meg.

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárszámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. Mérleg megállapítása, nyeresemény felosztás és kifizetés iránti határozathozatal.
4. Az igazgatóság indítványa, hogy intézetünk a saját házában nyitandó pénzváltó-üzlet alaptőkéjéhez megfelelő számú részvények vétele útján 50,000 forinttal járjon és hogy erre a nyeresemény-tartalék címén rendelkezésre álló összeg fordítottassék.
5. Az alapszabályok ennek megfelelő módosítása.
6. Két igazgatósági tag választása.

Azon tisztelt részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 17. §-a értelmében*) f. évi február 13. délelőtti 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésre álland.

Az igazgatóság.

*) 17. §. Közgyűlésben részt vehetnek mindazon részvényesek, kik nyolcz nappal a közgyűlés megtartása előtt, a le nem járt szelvényekkel együtt, oly részvényt tesznek le a társulatnál, mely legalább két hóval előbb iratott a letevő saját nevére.

KINCSEM-SORSJEGY

á 1 ft 11 sorsjegy 10 ft
 csak

Főnyeresemény készpénzben

50.000 ft

10.000 frt, 5000 frt 20% lev. ||4788 pénz-nyeresemény

A magyar lovar-egylet
 sorsjegy-irodája: Budapest, váczi-utca 6. szám.